

Janez
Švajncer

Soseda čez ograjo

Mirno je poslušal in zrl na cesto makadamsko, ki ni bila več tako čista ko jutraj, vrnil se je veter in le kje je nabral toliko teh smeti, valjale so se med drobnim kamenjem in se pripravljale za na pot. Selitev ali kaj so si zmislele, veter ni kar tako, vmešal se je, ko ga nihče ni klical.

Že sta prešla od bolezni v križu na kraško burjo, ob morju divja, zato jo čutijo tudi tukaj pred sabo na cesti makadamski. — Sosed je spo-

tegnil obraz, burje sam ni doživel, slišal je o njej iz drugih ust. — On jo je bil doživel, na orožnih vajah je stopil v njene zamahe, vleklo in pihalo je od vsepovsod, da se ni mogel nikamor skriti; prepihalo ga je, čeprav je tičal v topli obleki.

Pogledoval je okoli sebe in iskal koga, da bi mu bil pojasnil, to, kako je s to burjo, ki ne neha pihati in žvižgati, nekaj domačinov je šlo po cesti, upogibali so hrbte, drugače jim ni bilo videti, da so si kaj naredili iz tega, povedali so, da burja divja lahko samo en dan in že se umiri, lahko divja tri dni, lahko tudi sedem. Kakor že nanese.

Ni dojel v celoti, moral je premisliti sam in tudi to ni pomagalo, na čisto si je prišel šele tedaj, ko je minil dan, burja pa ni ponehala, nadaljevala je svoj ples mrazeči v jutro naslednje in še v tretje.

Tako je torej s tem, si je rekel in se obenem tudi pomiril, preстал je, drugi tudi, zakaj bi se gnjavili in bali tega naravnega pojava.

Vseeno mu vendarle ni bilo, niti malo si ni želel, da bi ga burja spremila domov, še ko je slekel suknjo vojaško, mu je tekla za petami, dokler ga železnica ni potegnila s tega kraškega sveta.

Hči je občutljiva za vsako malenkost. Sapica sapasta jo prepriha, že tarna in vije roke, kakor da jo bo pobralo, omotana je s pledom, ne pristoji ti, ji je rekel, ona ga je nalašč izbrala in se bahala, da je sodobno, čipke so vihrale za njo po petah, ko je odfrlela na cesto makadamsko.

Počakaj, da se pogovoriva, ji je vzkliknil, ni ga poslušala, sploh se ni zmenila zanj, navlaka nepotrebna, kaj se sili in ji kaže očetovstvo, dopoveduje naj si takrat, ko je sam in ga ne sliši, mar ji bo prepovedal, kaj naj obleče; če jo mika, si bo ogrnila pled, babice so ga tudi nosile; sam ji je

pripovedoval deklici majhni, zdaj pa tako, ali je že pozabil, seveda: sivi lasje kratka pamet, sesirilo se mu je v glavi.

Ti grdoba, ti, norce se delaš iz mene, je golčal, pritisikal čelo na šipo in gledal venomer tja dol, kjer je odšla in kjer bi se morala vsak čas pojaviti, prosil jo je, naj bi prinesla štruco kruha, ona pa se je najprej obregala, šele potem se je uklonila, kolikokrat je sploh kaj prinesla iz trgovine, z ženo sta hodila obložena s torbo in pozvanjala, njemu so se smejali, sosed je bil častna izjema, ker je tudi njega to doletelo.

Stikala sta glavi in ugibala, ali je napočil ta čas, ko se morata dobesedno podrediti višjemu ukazu.

Zeni sta preočitno zagospodovali nad njima.

Bo že, bo že, sta si dopovedovala in se opogumljala, a je bilo le kanček utehe v tem, sploh nista verjela, da bo kdaj drugače, želela sta si miru, ljubega miru, ni se jima več ljubilo divjati kot prejšnja leta, niso bila še v pozabi, kadar je zadišalo po alkoholu, so jima spet pognale perutničke, odhitela sta mladostno, kdo bi jima branil, vabilo je, skušnjava sladka v presladkem.

Nehaj s tem, mu je rekel, kje je že to, kdaj sva midva šla kam skupaj.

Pa je bilo, nisem pozabil, je odrezavo in spokojno začinjeno izdaval sosed in ihtavo začel naštevati pregrehe hčerke svoje, ki je še ni odnašalo tako ko njegovo, pritožil se je pa, da ni nič na boljšem, malo so se ji napele dojke in že si domišlja, da pogledujejo fantje za njo, saj tudi so, nepridipravi, kako se jim mudi; našteval ji je svoje mladostne grehe; pa je ponavljal, da jih sploh ni storil; fii, fiii, je zažvrgolela in mu izbila sulico iz rok, da mu je ostalo peresce, ki ga je zares držal s prstoma stisnjenima.

Pobral ga je s tal, kokoši so podivjale, le kaj jim je bilo zjutraj, da so srfotale čez ograjo na sosedovo gredo.

Petelin je nekaj slutil, sumljivo je škilil v mrežo pobarvano in vtikal noter svoj kljun, ki ga to jutro zarana ni odprl, pravzaprav ga je nekoliko, le kikirikal ni in mu ni nadomestil budilke, v spodnjicah je pricapljal v kokošnjak in gledal začudeno in omotično, čemu preplah in nemir pod perjem, šele ko je petelin našel na vrtu črva in kričavo vabil k sebi kokoši, mu je odleglo, torej ni kuge, ni se bati, da bo ostala hiša brez jajčk domačih.

Svežih, ki teknejo in se zapeljejo v trebuh, da še dolgo po tem čuti slast, ki ne neha, čeprav jo zalije s skodelico kave in doda kruha maslenega.

Rekla sta si, da govorita v prazno; pravzaprav je on to očital sosedu.

Veš, rajši bi hotel izvedeti to, kaj ti misliš o pledu, ki si ga ogrinja moja hčerka, tvoje kokoši lahko pridejo pozneje na vrsto.

Sosed je prikimal in prisluhnil tako, da se je hudo poslonil na ograjo, toliko da ni priletel na njegovo stran, okoli tega si nista oponašala, meja ju je ločila in je niti nista priznavala, da bi morala biti razdalja med hišama natanko šest metrov, kakor je to zapisano po urbanističnem načrtu, razumela sta se, a sosed je moral spet opomniti, potem se je le omehčal in izvrgel:

Pled je za stare babe, ne pa za dekleta. Za tvojo in mojo sploh ne.

Ogrneta si lahko že kaj drugega, niti ni potrebno, da skrivata ramena, mladost je sama po sebi lepa, a ne.

Točno tako mislim kot ti, mu je pritrdil in bil zadovoljen, da je našel prijatelja, zaveznika, oba se postavita v bran in preideta v napad, potlej njuni ženi ne bosta več zagovarjali deklet in tega pleda, ki lahko zgnije takoj in ne šele čaka na čas, da mu bo to opravil.

Raznežil se je, ker se je spomnil na babico, ona je nosila pled iz rjave, doma pripravljene volne.

Sosed ni dojel, kakšna je bila tista volna.

Saj je vseeno, mu je odgovoril in že tudi umolknil.

Moral je premisliti, ali je bil babičin pled zares iz domače volne ali se mu je to samo zdelo, takrat je bil otrok, morda je gledal na minuloost s sedanjimi očmi, ne sme, hoče podoživeti prav tako, kakor je bilo takrat.

Sosed se je smehljaj, ker se je na cesti makadamski pojavila hči.

Drobila je korake in dvigala glavo, doživela je gotovo kaj lepega, tekla je in proti hiši se ji je mudilo, kakor da ji je bila senca spremljevalka, pa še svetloba jo je tipajoče ošinjala.

Naglo je odprla vrata, jih pustila zevajoča, odhitela v sobo, nekaj brkljala po omari.

Kaj le iščeš, si je rekel, sosedu niti s kretnjo niti z dihom ni namignil, da je vznemirjen.

Potem je utihnilo.

Čakal je, da se oglasi in ga pokliče, žena še ni prišla iz trgovine.

Govorila je jezljivo vase, da bi ji lahko prišel naproti, ni se oglasila, sumljivo tiho je postalo v hiši, oziral se je po steni in oknu, na katerem je menil, da se bo prikazala, a je ni bilo nikjer več.

Sosedu se je vrtinčil smeh po obrazu, da ga je to motilo in mu je navrgel, da ne mara, če se tako klovnsko obnaša.

Sosed je nabral vprašaje okoli usten.

Minilo je, že sta se poslovila, ko nista dokončala tisto o babičinem pledu, ki ga je nosila potlej njegova mati.

Ko je s pritajenimi koraki obstal pred vrati, se mu ni ljubilo oditi naprej; v tem položaju se ni domislil, ali je imel še kaj povedati hčerki, nabiral je negotovost in preden se je odločil za pohod, mu je iz zadrege pomagal maček, poskočil je naravnost pred njim, kakor da je priletel s stropa, sploh ni opazil, da je hušknil mimo njega, ko je stopil na stopnico; mijav je zategnil, a ne proseče, kakor zmeraj kadar se mu je nastavljal pod noge, da bi ga povabil v hišo; zvenelo je dolgočasno, da ga je pojezilo in mu je pokazal desni čevelj; usnje ga ni doseglo, ker je maček odskočil in odhitel, kakor se je bil prikrađel v njegovo bližino.

Notri ga je pričakalo razočaranje; nameril je korake naravnost v sobo, od koder je poprej prihajalo ropotanje, za katero je dognal zanesljivo, da ga je povzročala hči; naj je širil zenice pretirano močno, dekleta ni ugledal. Toliko je pa le naredila s tem svojim skrivnostnim ropotom, da ga je zaneslo v kuhinjo in od tam v spalnico.

Zaman jo je iskal, tečaj ga je streslo po hrbtu kar precej hladno, že je pomislil na najhujše: lahko si je kaj naredila; tisti samomorilci mladi so mu spet omrežili možgane; zdelo se mu je, da se je zadnje dni čudno motala po hiši; če se ji je le nudila priložnost, je pohitela na vrt; stala je pod češnjo, ki je že dolgo časa tam rasla in to ponazarjala s svojim deblom odebelelim, luknjičavim od mrčesa in s povešenimi vejami trhlimi, ki vendarle niso čisto odmrle in so pustile prostor mladim; teh poganjkov je bilo na izbiro, celo plodove so dajali.

Stal je in sklonil glavo; premišljal je, kaj se je bilo pripetilo, morebiti se je pomudila samo nekaj hipov in spet odhitela na cesto makadamsko.

Privrtinčil se mu je črnc črnkasti, vrag ga vzemi in odnesi tako daleč, da ga ne bo nikoli več ugledal.

Seveda, ravno on je krivec, izvabil jo je iz hiše domače: bodi z mano, dolgčas bova skupaj preganjala, žalostno je v tem somraku, ko niti zvezd ne vidiva.

Tudi druge krati jih nihče v ulici ni videl, ker so visele previsoko in še poslopja so segala visoko in drevesa, zlasti še topoli, ki so rasli mirno, ponosno, divje.

Sosed se ni spomnil, ali je že bil kdaj slišal, kdo je posadil ta drevesa, mnogo jih ni bilo več naokoli, še tam so jih posekali, kjer so posajali že vse rodove topolov in za njihove prednike.

Škoda bi jih bilo, teh toplov tukaj, poleti so se kazali mogočni in opozarjali, da hočejo v nebo visoko, na jesen so z odletavajočimi listi zvonili neslišno, čisto zase le niso imeli šumov rahlih, ki so jih povzročali njihovi padci med vejami dol do tal.

Pesem vetrova je bila nekaj posebnega, sodobna, glasbeniki bi se bili lahko marsičesa naučili, listi so premogli zvoke vračajoče se, prihajajoče, ko so se obdrsavali.

Piši so nastajali v vseh različnih, komaj slišnih glasovih, za katere se ni vedelo, ali oponašajo žival drobno ali grušč sprijeti, kakor sta že tolikokrat ugibala s sosedom.

Do kraja se nista dokopala, bilo jima je pa privlačna snov za pogovore, nič več vsakdanja, kot so počele ženske v ulici.

One, stope mlinske, o vremenu pa o cenah, saj, saj, spreminjale so se prehitro, da se ni bilo mogoče navaditi nanje, ženske so računale na pamet, to spreminjanje jih je pa motilo in prizadelo, da so se obregale nad vsemi temi, ki se vmešavajo v te cene.

Listi na topolih so bili sploh od pomladi do jeseni privlačni, otroci in mladina niso strmeli gor med veje, starejši pa, najstarejši najbolj, kakor so šli upognjeni in so si polagali roke na hrbte boleče, tako so tam spodaj obstali in se ozirali navzgor po deblih, ko bi jim bilo pripravnejše, da bi to storili kje više.

Teh možnosti je bilo na pretek, lahko bi se pomaknili na hrib in si tam napasli oči.

Za hrib se niso navduševali, ostati so hoteli kar najbolj na ravnem, gledali so si pod noge, že na cesti makadamski jih je obračalo, spotikali so se na kamnih, ki se niso pogreznili v plast vrhnjo, frčali so pod kolesi avtomobilov, ki so prenatlo prispeli izza ovinka in se zapodili brez varnosti v ovinek naslednji.

Vozniki so marsikdaj šele tedaj prišli k pameti, ko je počilo pod njimi, gume na kolesih so največkrat občutile nevšečnost, stražnika ni bilo daleč naokoli, cestarja tudi ne, da bi pazila na nepridiprave, ki so metali žeblje zarjavele in žico ostro na cesto makadamsko.

Revica, deležna ni bila posebne naklonjenosti njihove.

Spremenili so jo v odlagališče za vsakršno navlako, starci so pa doživeli posledice, tu in tam je koga spodneslo, še na tleh ni odložil omotičnosti in oziral se je samosmilečno okoli sebe in čakal na pomoč.

Kje pa, komu je pa padlo v glavo, da bi se bil zmenil za takega nesrečnika.

On in sosed sta bila častni izjemi.

Še bolj njuni ženi in dekleti.

Srca mehka so jim bila vsajena v prsi že ob rojstvu, drugače ne bi bili tako zelo negovali usmiljenosti do bližnjega.

Zeni in dekleti so že tolikokrat pomagale pomoči potrebnim, da so si zaslužile medaljo, le prizadeti se jim niso pokazali kdove kako hvaležni.

Iztegovali so roke in pustili, da so jih vzdignile in pospremile po cesti makadamski, po kateri se je pretakalo življenje še tedaj, ko je že ugašalo.

Cesta makadamska je vedela veliko povedati, nalašč je molčala in se pogovarjala navkljub z vetrom in še z njim le tedaj, kadar se ji je pretirano približal, jo gladil in ji kuštral lase, ki niso bili njeni, šope so odmetavale ženske skoz okna, nastavljale so dlan in že je prihitel veter in pobral z nje, kar mu je bilo namenjeno.

Jemal je darove, ki niso bili mar ljudem, hoteli so se jih znebiti kar se da naglo, šopi las pa so padli na cesto makadamsko, se pogreznili pod kolesi avtomobilov in stopali pešcev, ki so prihajali iz hiš in spominjali na preostale primerke nekdanjih romarjev bosih in za silo obutih, da so jim palci prašnato pogledovali iz ponošenega obuvala.

Je lepo v tej naši ulici, a ne, se je oglasil, ko je prišel iz hiše.

Ti si pa poklapan, mu je odgovoril sosed.

Oba sta zadela na glavo žebljico, in spet sta govorila o dekletih: hčerki, hčerki, kam gledata.

Njegovo je čisto obrnilo, ne spozna se več, ali bo še kdaj normalna, spet jo je dobil v roke hlačež hlačnati.

Iznebi se misli nanj, mu je rekel sosed.

Ti lahko tako govoriš, mu je vrnil, le čakaj, tvoja še ni godna tako ko moja, pa boš nekega dne to dočakal in takrat mi povej, ali misliš tako kot zdaj.

Zato nista končala pogovora o listih na topolih; vrtinčili so se in šumeče pošiljali navzočnost svojo k njima.